

บทที่ 2

สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนจากการละเมิดของสื่อมวลชน

ปัจจุบันรัฐและสังคมได้ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนเพิ่มขึ้นทั้งนี้เนื่องจากได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตและตระหนักถึงความเป็นผู้อ่อนแอของเด็กหรือเยาวชนซึ่งไม่มีโอกาสที่จะปกป้องตัวเองจากการถูกละเมิดสิทธิ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐและผู้ใหญ่ในสังคมที่จะปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน โดยมีสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับประชาชนหรือระหว่างประชาชนกับประชาชนในการเผยแพร่ข้อมูลเด็กหรือเยาวชนสู่สังคม เช่น กรณีเด็กถูกละเมิดสิทธิ ถูกทำร้าย หรือกรณีเด็กกระทำความผิดละเมิดสิทธิผู้อื่น โดยการเผยแพร่ข้อมูลหรือเสนอข่าวนั้นด้วยเจตนาอันดีหวังจะให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนและปลุกจิตสำนึกของผู้ใหญ่ให้เห็นถึงปัญหาของเด็กหรือเยาวชนและหันมาให้ความสนใจกับเรื่องของเด็กหรือเยาวชนมากขึ้น

ขณะที่สื่อส่วนหนึ่งพยายามเผยแพร่ข้อมูลของเด็กด้วยเจตนาอันดีก็มีสื่อมวลชนบางส่วนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการขายข่าวมากกว่าคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนดังนั้นการเสนอข่าวของเด็กหรือเยาวชนจึงออกมาในลักษณะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลที่ขาดความระมัดระวังและเกิดความเสียหายต่อเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรมทางเพศ หรือข่าวของเด็กหรือเยาวชนที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักในสังคม เช่น กรณีที่มีการเสนอข่าววิวาทระหว่างนักแสดงวัยรุ่นและต่อมาได้มีคดีการล่วงละเมิดทางเพศเด็กเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย สื่อมวลชนในขณะนั้นได้นำชื่อของเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหายมาพาดหัวข่าว มีการนำรูปมาประกอบข่าวอย่างชัดเจน ไม่มีการปกปิดแต่อย่างใดโดยมิได้คำนึงว่าเด็กผู้เสียหายที่ตกเป็นข่าวและคนในครอบครัวของเด็กจะได้รับความเสียหาย และเด็กจะกลีบคืนสู่สังคมอย่างไร หรือบางครั้งสื่อมวลชนได้เผยแพร่ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับครอบครัว ที่อยู่ หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนทั้งเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและเด็กที่เป็นผู้เสียหายอย่างชัดเจน ข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลส่วนตัวที่เด็กไม่อยากถูกเปิดเผยเพราะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กหรือครอบครัวของเด็ก เช่น อาจถูกก่อกวน ถูกดูหมิ่นหรือ ถูกเกลียดชัง นอกจากนั้นยังมีกรณีที่สื่อมวลชนสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายในรายการโทรทัศน์โดยการตั้งคำถามที่สะเทือนใจ การพยายามซักถามข้อเท็จจริงต่อหน้าสาธารณชนโดยมิได้คำนึงถึงสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชน การสัมภาษณ์โดยวิธีข้างต้นของสื่อมวลชนนั้นอาจได้รับความสนใจและได้รับความนิยมาจกประชาชนแต่สิ่งที่มีสื่อมวลชนควรตระหนักคือการซักถามนั้นอาจเป็นการละเมิดซ้ำได้

มีข้อสังเกตว่าการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนโดยสื่อมวลชนนั้นเกิดขึ้นประจำเสมือนว่าสื่อมวลชนมิได้รับรู้หรือคำนึงถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชนแต่อย่างใดจริงอยู่แม้สื่อมวลชนจะมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวให้ประชาชนได้ รับรู้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แต่สิทธิดังกล่าวนี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นสิทธิเด็ดขาดที่จะทำให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวได้อย่างไรขอบเขตเพราะขณะเดียวกัน รัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติข้อจำกัดของสิทธิของสื่อมวลชนไว้ด้วยเช่นกัน เช่น มาตรา 39¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้สื่อมวลชนจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน แต่เสรีภาพดังกล่าวอาจ ถูกควบคุมโดยการที่รัฐบัญญัติกฎหมายลูกออกมาจำกัดสิทธิเพื่อคุ้มครองสิทธิบุคคลอื่นรวมถึง เด็กและเยาวชน อันอาจถูกกระทบโดยการเสนอข่าวของสื่อมวลชนได้ นอกจากการควบคุมโดยกฎหมายแล้วสื่อมวลชนยังถูกควบคุมโดยข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของสื่อมวลชนเองอีกด้วย เช่น ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 แสดงให้เห็นว่าทั้งรัฐและสื่อมวลชนต่างตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากสื่อมวลชนได้ใช้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวที่เกินขอบเขตและเกิดความเสียหายต่อผู้อื่น โดยเฉพาะหากความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้อ่อนแอที่ต้องการความคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษ

2.1 นิยามของเด็กและเยาวชน

นิยามของคำว่าเด็กและเยาวชนมีความสำคัญในการปรับใช้กับบทกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยนิยามในกฎหมายแต่ละฉบับอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นว่าเป็นการบัญญัติไว้เพื่อรับรองสถานภาพของเด็กเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก หรือเพื่อบังคับใช้เฉพาะกับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเช่น เด็กที่กระทำความผิดและจากการที่ประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งมีผลผูกพันให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น อายุเด็กถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อผูกพันที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามดังนั้นนิยามของคำว่าเด็กหรือเยาวชนจึงสามารถพิจารณาเป็นสอง

---

¹ มาตรา 93 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคง เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน.....”

ส่วนได้คือพิจารณาตามมาตรฐานระหว่างประเทศส่วนหนึ่งและตามกฎหมายไทยอีกส่วนหนึ่งดังต่อไปนี้

1) มาตรฐานระหว่างประเทศ (International Standard)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (UN Convention on the Rights of the Child 1992) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าเด็กไว้ว่า “เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่ว่ากฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อเด็กได้กำหนดอายุของการบรรลุนิติภาวะของการเป็นผู้ใหญ่ต่ำกว่านั้น”² วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็คนั้นคือให้การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็ก ดังนั้นบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ตามนิยามข้างต้นจะต้องได้รับการปฏิบัติและได้รับการคุ้มครองจากรัฐภาคอย่างเท่าเทียมกัน

2) กฎหมายไทย

กฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนนั้นมีหลายฉบับ โดยแต่ละฉบับได้มีการกำหนดอายุเด็กไว้แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ก. ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดและระบอบโทษไว้ซึ่งมิได้บัญญัติความหมายของคำว่า เด็ก และเยาวชนไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใดแต่ได้มีการกำหนดอายุสูงสุดของเด็กที่กระทำความผิด โดยไม่ต้องรับโทษไว้ที่ 7 ปีตามมาตรา 73³ และยกเว้นโทษให้แก่เด็กที่กระทำความผิดขณะอายุไม่เกิน 14 ปีแต่ศาลอาจมีคำสั่งให้ดำเนินการตามมาตรการอื่นกับเด็กได้ตามมาตรา 74⁴ และได้กำหนดอายุของเด็กที่เป็นผู้เสียหายที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเช่นมาตรา 277⁵ และ 279⁶ ซึ่งนอกจาก

² Article 1 of the Convention on the Rights of the Child, for the purpose of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years, unless under the law applicable to the child, majority is attained earlier.

³ มาตรา 73 บัญญัติว่า “เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี การกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็คนั้นไม่ต้องรับโทษ”

⁴ มาตรา 74 บัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี กระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็คนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้.....”

ประสงค์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดต่อเด็กแล้วยังมุ่งหมายที่จะป้องกันและคุ้มครองเด็กจากการถูกระทำดังกล่าวจึงบัญญัติโทษให้สูงขึ้น

ข. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติความหมายของคำว่าเด็กหรือเยาวชนไว้ โดยเฉพาะเช่นเดียวกับกฎหมายอาญาแต่ได้บัญญัติรับรองสถานภาพของบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี ให้เป็นผู้เยาว์ตามมาตรา 19⁷ และได้กล่าวถึงความสามารถของผู้เยาว์ไว้ในมาตรา 21⁸ นอกจากนั้น ภายใต้มาตรา 20⁹ หากผู้เยาว์ที่ได้สมรสตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้วสถานภาพของผู้เยาว์นั้นก็ จะเปลี่ยนเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ

ค. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน

และครอบครัว พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2534 (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ) นี้เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความผิด ที่ใช้เฉพาะสำหรับกลุ่มเด็กเป้าหมายคือบุคคลที่กระทำความผิดมีอายุเกินเจ็ดปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี ฉะนั้นจึงได้มีบทบัญญัติที่กำหนดนิยามของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะในมาตรา 4¹⁰ นอกจากกฎหมายข้างต้นแล้วยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติมาตรการ

⁵ มาตรา 277 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำชำเราเด็กผู้หญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งยังมีใช้ภริยา ของตน โดยเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุก.....”

⁶ มาตรา 279 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีโดยเด็กนั้นจะ ยินยอมหรือไม่ก็ตามต้องระวางโทษ จำคุก.....”

⁷ มาตรา 19 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุสิบปี บริบูรณ์”

⁸ มาตรา 21 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ จะต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดย ชอบธรรมก่อน การ ใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำลงปราศจากความยินยอมเช่นว่านั้นเป็นโมฆียะ”

⁹ มาตรา 20 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรสหากการสมรสนั้นได้ทำ ตามบทบัญญัติมาตรา 1448 ”

¹⁰ มาตรา 4 บัญญัติว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุเกินเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

ในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ที่ได้กล่าวถึงอายุของเด็กไว้โดยกฎหมายแต่ละฉบับล้วนมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปดังนั้นอายุของเด็กหรือเยาวชนในแต่ละกฎหมายนั้นจึงต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากความแตกต่างข้างต้นผู้เขียนจึงกำหนดที่จะศึกษาหามาตรการทางกฎหมายในการปกป้องและคุ้มครองทั้งเด็กและเยาวชนเพื่อให้ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี

2.2 การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสื่อมวลชน

สิทธิในการได้รับการคุ้มครองของเด็ก

สิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนได้รับโดยอัตโนมัตินับแต่กำเนิดและสิทธินี้เป็นสิ่งที่ไม่มีการจะล่วงละเมิดได้ดังนั้นรัฐจึงต้องกระทำทุกอย่างที่จะคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ เช่น สิทธิในชีวิตเสรีภาพ สิทธิที่จะหาความสุข สิทธิในชีวิต ทรัพย์สินและความปลอดภัย และถ้าหากการให้ความคุ้มครองนั้นต้องกระทำต่อเด็กรัฐยังจะต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษยิ่งกว่าผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กถือเป็นบุคคลที่อ่อนแอ ไม่สามารถคุ้มครองตัวเองได้ สำหรับการคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทยนั้นมีความชัดเจนมากขึ้นนับแต่ไทยได้ลงนามเข้าเป็นสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้ในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศในวันที่ 26 เมษายน 2535 เป็นต้นมาทำให้ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งได้แบ่งสิทธิเด็กที่ให้การคุ้มครองออกเป็น 4 ประเภท ใหญ่ ๆ ได้แก่¹¹

1) สิทธิในการดำรงชีวิต (Survival Rights) หรือสิทธิพื้นฐานทั่ว ๆ ไปของเด็ก เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุข สิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากการประกันสังคม สิทธิที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีพอ สิทธิในการมีชื่อและสัญชาติ เป็นต้น

2) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) จากการถูกเอาเปรียบทางศีลธรรมและสังคมของเด็ก จากการถูกใช้อย่างเอาเปรียบไม่ว่าในลักษณะใด จากการถูกรบกวนหรือลงโทษหรือการกระทำในลักษณะที่โหดร้าย จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในสงคราม ตลอดจนการปกป้องคุ้มครองเด็กที่มีชีวิตอยู่ในภาวะที่ยากลำบาก เช่น เด็กพิการ เด็กลี้ภัย เด็กกำพร้า เป็นต้น

¹¹ ดร. กมลนินทร์ พินิจภูวดล ผู้อำนวยการศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็กเอเชียเน็ท, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : สิทธิเด็กในประเทศไทย, เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กภาคใต้, มีนาคม 2538. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Development Rights) เช่นสิทธิที่จะได้รับการศึกษา สิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ และการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

4) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights) เช่นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ได้อย่างเสรีในทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง สิทธิในการแสดงออกและ แสวงหา สิทธิในการ ได้รับการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร สิทธิในการสมาคม และชุมนุมอย่างสงบ สิทธิทางความคิด มโนธรรม และศาสนา เป็นต้น

นอกจากสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองและพัฒนาตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้ว เด็กและเยาวชนยังมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไทย ด้วย ดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีทั้งในส่วนที่ให้ความคุ้มครองเด็ก และเยาวชนโดยเฉพาะ เช่น มาตรา 53¹² และในส่วนที่ให้การคุ้มครองแก่บุคคลทุกคนซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย เช่นมาตรา 34¹³ นอกจากนั้นยังมีกฎหมายอื่นที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กโดยจะกล่าวถึงอย่างละเอียดอีกครั้งในบทที่ 3

สิทธิและเสรีภาพในการเสนอข่าวของสื่อมวลชน

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน มีดังนี้¹⁴

1. การให้ข่าวสาร (Information) ถือเป็นหน้าที่หลักของสื่อมวลชนในการนำเสนอ ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมภายในประเทศและทั่วโลกอีกทั้งมีหน้าที่ชี้ให้

¹² มาตรา 53 บัญญัติว่า “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับการคุ้มครองโดย รัฐจากการใช้ความ รุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

¹³ มาตรา 34 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพ ไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อัน เป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ ส่วน ตัว จะกระทำมิได้เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน”

¹⁴ McQuail (1983:79), อ้างถึงใน วิโรจน์ ศรีหิรัญ, จิตสำนึกทางวารสารศาสตร์ และการ ตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ หนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 33.

เห็นถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของกระแสอำนาจทางการเมือง ตลอดจนมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดการปรับตัวและสร้างความก้าวหน้าต่าง ๆ ของสังคม

2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation) ส่วนต่าง ๆ ในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยการทำหน้าที่อธิบาย แปลความหมาย แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนนำเสนอแนะแนวทางปฏิบัติต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการขัดเกลาสังคม การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน การสร้างความปรองดองทางความคิด และมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบของสังคม เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานภาพต่าง ๆ ของสังคม

3. ความต่อเนื่อง (Continuity) โดยสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการพยายามแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมหลัก (Domain Culture) และวัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ตลอดจนมีส่วนช่วยพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ที่กำลังก่อตัวขึ้น และยังมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของบุคคลทั่วไปด้วย

4. ความบันเทิง (Entertainment) สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการให้ความบันเทิง ความ สนุกสนานเพลิดเพลิน รวมทั้งนำเสนอวิธีการผ่อนคลาย เพื่อลดความตึงเครียดทางสังคม

5. การรณรงค์ต่าง ๆ (Mobilization) คือ การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่าง ๆ อันเป็นเป้าหมายหลักของสังคม ได้แก่ การรณรงค์ด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การจ้างงาน และศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

ในการทำหน้าที่ข้างต้นสิ่งสำคัญที่ถือเป็นหัวใจของสื่อมวลชนที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เสรีภาพ ซึ่งนักนิติศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ที่สำคัญมี 4 ประการคือ¹⁵

1. เสรีภาพในข่าวสาร (Freedom of Information)
2. เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing)
3. เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticize)
4. เสรีภาพในการจำหน่ายแจก (Freedom of Dissemination)

จากการที่รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนในข้างต้นจึงได้บัญญัติกฎหมายที่ให้การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 39¹⁶ ซึ่งห้าม

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

¹⁶ มาตรา 39 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

มิให้จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นของบุคคลใด ๆ ซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนด้วย อย่างไรก็ตามแม้รัฐจะให้เสรีภาพในการนำเสนอข่าว การพูด การแสดงความคิดเห็นแก่สื่อมวลชนขณะเดียวกันรัฐก็ให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวแก่ประชาชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา 34 ด้วยทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการกระทบต่อชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัวของประชาชนรวมถึงเด็กและเยาวชนได้เว้นแต่ข่าวนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ลักษณะการเสนอข่าวของเด็กและเยาวชนโดยสื่อมวลชนในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ ข่าวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็ก เยาวชน ข่าวที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็ก เยาวชนแต่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและสุดท้ายคือข่าวที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็ก เยาวชนและไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ในการศึกษาของผู้เขียนนั้นจะมุ่งเน้นเฉพาะข่าวที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็ก เยาวชนและไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น

การละเมิดสิทธิเด็ก เยาวชนโดยสื่อมวลชน

การที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายไทยจึงดูเหมือนว่าเด็ก เยาวชนได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่แต่ในความเป็นจริงนั้นยังมีเด็ก เยาวชนจำนวนมากที่ไม่ได้รับการดูแล คุ้มครองเท่าที่ควร บ่อยครั้งที่รัฐและสังคมปล่อยให้สื่อมวลชนละเมิดสิทธิของเด็กหรือเยาวชน เช่น สิทธิในการได้รับการปกป้อง คุ้มครองจากการถูกเอาเปรียบทางศีลธรรมและสังคมของเด็กไม่ว่าในลักษณะใด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาสิทธิในความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้จากเสียงสะท้อนของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์สำหรับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในการร่างนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน

จากร่างนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์นั้นได้เสนอถึงปัญหาของเด็กที่

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน.....”

ถูกทำร้าย ถูกกระทำทารุณกรรม ซึ่งเด็กส่วนหนึ่งจะเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความบอบช้ำจากการถูกทำร้ายแล้วยังได้รับความเสียหายอันเกิดจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ไม่รับผิดชอบในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนรู้ตัวผู้เสียหายอีก โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลเด็กหรือรับผิดชอบในการดำเนินคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหายไม่ได้ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนหรือไม่ห้ามปรามสื่อมวลชนในการเข้าถึงตัวเด็กหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กทำให้ข้อมูลหรือภาพถ่ายของเด็กไปปรากฏต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชนซึ่งทำให้เป็นผลเสียหายต่อเนื่องในระยะยาวและถือเป็นการซ้ำเติมเด็กให้ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเผยแพร่ข่าวโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพจิตใจเด็กและผลประโยชน์ของเด็ก¹⁷

2. องค์กรเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน

คุณวัลลภ ตังคณานุก์ หรือครูหุ่ย วุฒิสมาชิกและเลขาธิการมูลนิธิสร้างสรรเด็ก เห็นว่า “องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กทุกองค์กรได้ร่วมกันรณรงค์เรื่องเหล่านี้มานานแล้วก่อนรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะออกมามีการทำจดหมายถึงกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทุกฉบับเพื่อให้ระวังในการเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่ถูกรังแกซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดี มีการนำผ้าสีดำคาดที่หน้ากระนั้นเนื้อข่าวยังคงคาดเดาได้ว่าเป็นผู้ใด เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญจึงหันมาใช้นามสมมติ และสถานที่สมมติ ส่วนปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่เด็กผู้ตกเป็นข่าวถูกนักการเมืองนำมาเป็นเครื่องมือในการหาเสียง “พอมีเด็กถูกทำร้ายบางคนวิ่งเข้าไปเลย เชิญนักข่าวเอมานั่งซักถาม บางครั้งพาเด็กไปออกข่าวทีวี ทั้งที่ไม่ควรเอาเด็กมาร่วมแถลงข่าวด้วยเลย ยิ่งสื่อมวลชนช่วยเผยแพร่ข่าวแล้วยกย่องว่าเป็น ส.ส. ดีเด่นแห่งปียิ่งไปกันใหญ่ เราไม่ช่วยกับการกระทำนั้นเพราะมันล่อแหลมมาก เด็กไม่ว่าเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับการพิทักษ์ปกป้องไม่ควรเอาเด็กมาหาเสียง”¹⁸

สื่อมวลชน นี้ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์มีส่วนกระทบต่อเด็ก ในทางที่ไม่ดีโดยเฉพาะด้านอาชญากรรมทางเพศ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้¹⁹

¹⁷ ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 157.

¹⁸ กองบรรณาธิการจุลสารราชดำเนิน, คำอุทธรณ์สี่ขาว ชายข่าว อย่าขายคน, จุลสารราชดำเนิน จุลสารสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, ปีที่ 3 ฉบับที่ 10 (ก.ค.-ก.ย) 2542, หน้า 6.

¹⁹ นักศึกษาปริญญาโทคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “การเสนอข่าวอาชญากรรมทางเพศที่เกี่ยวกับสตรีและเด็กของสื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี”, หน้า 47-48. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

1) หนังสือพิมพ์ นับเป็นสื่อที่เข้าถึงครอบครัวและโรงเรียนอย่างกว้างขวางเป็นสื่อที่ฉบับเดียวสามารถอ่านและดูกันได้ทั้งครอบครัว หากพิจารณาแล้วนับว่าหนังสือพิมพ์มีคุณประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนที่ปรากฏและต้องระมัดระวังในสื่อนี้ คือ การลงภาพอย่างชัดเจนของเด็กที่เสียหายและเด็กกระทำความผิดและรายละเอียดของที่อยู่ ชื่อโรงเรียน ผู้ปกครอง สื่อพยายามลงภาพข่าวเด็ก ผู้อยู่ทั้งในการเสนอข่าว สื่อควรปกป้องคุ้มครองเด็กที่เกิดปัญหาเหล่านี้เพราะเด็กสามารถเยียวยาได้ และยังมีอนาคตได้ต่อไป การลงข่าวของสื่อหน้าหนังสือพิมพ์ยังมี ส่วนกระตุ้นให้เด็กเห็นอีก เช่น การลงข่าวเกี่ยวกับเพศ กามารมณ์ นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการกระตุ้นให้กระทำความผิดในด้านนี้

2) วิทยุ นับเป็นสื่อที่กำลังนิยมอย่างสูงในขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาพักผ่อน คำคืน เด็กหรือเยาวชนจะฟังรายการวิทยุโดยมีดีเจเป็นผู้ดำเนินรายการที่มีจำนวนไม่น้อยที่พูดชักจูงให้เที่ยวเตร่ ในสถานที่บั่นทึง การเปิดสายให้พูดทางโทรศัพท์ผ่านอย่างสด ๆ และการพูดคุยกันในทางเสียหาย ก็จะเป็นส่วนทำให้เด็กหลงทางได้ ดีเจที่ดีควรให้คำปรึกษาแนะนำในทางที่ดีและให้สาระมากกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้

3) โทรทัศน์ เป็นสื่อที่นับว่ามีอิทธิพลสูงสุดต่อเด็กหรือเยาวชน เพราะมีทั้งเสียงและภาพให้ดูพร้อมกันในกรณีของเด็กที่เกิดความเสียหายทางด้านอาชญากรรมทางเพศขึ้นสื่อโทรทัศน์พยายามที่จะเปิดใบหน้าของเด็กที่เสียหาย และเด็กที่กระทำความผิดออกมาได้อย่างชัดเจน การนำเด็กไปเป็นตัวประกอบในการร่วมเพศ ซึ่งเป็นสื่อในวงในมาก ๆ แล้วเอาภาพเด็กในวิดีโอ นั้นไปเผยแพร่ในกลุ่มของตนเอง (ผู้ใหญ่) ละคร และการโฆษณาในโทรทัศน์ยังมีส่วนกระตุ้นให้เด็กกระทำความผิดอีก ตัวอย่างเช่นละคร จะเสนอเนื้อเรื่องของการผิดศีลธรรม การผิดลูกผิดเมีย การทูปตีกันอย่างผิดปกติวิสัยมนุษย์ ออกมาเผยแพร่ ฯลฯ”

3. นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

จากงานวิจัยของร.ศ. อุบลรัตน์ ศิริชูศักดิ์ รศ. เมตตา วิวัฒนานุกูล และนางสาว ไสววรรณ คงสวัสดิ์โดยการสนับสนุนจาก Asian Media Information and Communication Centre, Ltd-AMIC และ UNICEF มีนาคม 2543 ในเรื่อง “การเสนอภาพเด็กในข่าวหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์” โดยการวิเคราะห์ประเภทข่าวและเนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ใน 3 ช่วง ระหว่างวันที่ 9 ม.ค.-23 ม.ค. 42, 9 พ.ค.-23 พ.ค. และ 9 ก.ย.-23 ก.ย. พบว่า

1) มีการเสนอ “ภาพลบ” มากที่สุด รวม 36 ข่าวหรือร้อยละ 62.06 รองลงมาคือข่าวเป็นกลาง (19 ข่าว, ร้อยละ 32.75) และข่าวบวก (3 ข่าว, ร้อยละ 5.17)

2) พบลักษณะการเสนอข่าวที่มีการละเมิดสิทธิเด็กที่ปรากฏในประเทศไทยและมติดังนี้

- การบอกชื่อ (ทั้งชื่อและนามสกุล และชื่ออย่างเดียว) ที่อยู่หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ทำให้รู้ว่าเด็กเป็นใคร เช่น ชื่อโรงเรียน ผู้ปกครอง
- การให้ข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อเด็กหรือครอบครัว
- ภาพในทางลบของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- การลงข่าวหรือพาดหัวข่าว รวมทั้งภาพที่ไม่เหมาะสม
- การละเมิดความเป็นส่วนตัว
- การตีพิมพ์ภาพการทำความผิดของเด็ก
- การทำเรื่องให้สะเทือนใจหรือเร้าอารมณ์เพื่อขายข่าว

3) กลุ่มเด็กที่ถูกนำเสนอในหน้า 1 พอสรุปได้ดังนี้

- เพศ เพศหญิงถูกนำเสนอมากกว่าเล็กน้อย และข่าวที่เป็นลบเป็นข่าวของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย
- อายุ มีทุกกลุ่มอายุ ตั้งแต่ต่ำกว่า 1 ปี จนถึง 16-18 ปี โดยเป็นกลุ่มอายุ 13-15 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ 7-12 ปี และ 1-6 ปี
- สถานะทางสังคม มีการเสนอข่าวของเด็กที่มีฐานะยากจนมากที่สุด รองลงมาคือลูกนักการเมือง และคนพิการ
- ถิ่นที่อยู่ เด็กที่ถูกนำเสนอในข่าวหน้า 1 เป็นเด็กในเขตกทม. มากที่สุด รองลงมาคือทางใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเหนือ²⁰

จากข้อมูลของรัฐ เสี่ยงสะท้อนขององค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและผลงานวิจัยของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนข้างต้น ผู้เขียนจึงแบ่งรูปของการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อเด็ก เยาวชนออกได้ดังนี้

---

²⁰ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, เมตตา วิวัฒนานุกูล และ โสวรรณ คงสวัสดิ์, “รายงานการวิจัยเรื่องการเสนอภาพของเด็กในข่าวหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์”, มีนาคม 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

2.2.1 การเปิดเผยข้อมูลของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้วางหลักการห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนและเพื่อป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนถูกรังเกียจจากสังคมแต่ในความเป็นจริงการเสนอข่าวของสื่อมวลชนทั้งทางโทรทัศน์ ทางวิทยุ และทางหนังสือพิมพ์ได้มีการเปิดเผยข้อมูลของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายแก่สาธารณชนอยู่เป็นประจำ ทั้งชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อผู้ปกครองหรือชื่อญาติที่อยู่อาศัย ชื่อโรงเรียน ชั้นเรียน ทำให้บุคคลอื่นสามารถรู้จักตัวตนเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นข่าวได้ โดยเฉพาะข่าวในลักษณะที่เสียหายของเด็กหรือเยาวชน เช่น ข่าวการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน ข่าวเด็กหรือเยาวชนตกที่เป็นผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ คดีทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้ยังมีการนำประวัติส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นข่าวไปเผยแพร่ยังสาธารณชนโดยที่ไม่ได้รับความยินยอมจากครอบครัวของเด็กหรือผู้ดูแลเด็กก่อน ซึ่งการกระทำลักษณะนี้ถือเป็นการแทรกแซงสิทธิส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชน

ข่าวดังต่อไปนี้ถือเป็นตัวอย่งของการเปิดเผยข้อมูลของเด็ก เยาวชน อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็ก และเยาวชน

“อนาจาร ด.ญ. อายุ 12” : เมื่อเวลา 22.30 น. วันที่ 12 ธ.ค. ร.ต.อ. สุรฉัตร อ่อนสีแดง หน.สายตรวจ สน.เตาปูน นำกำลังเข้าจับกุมนายฉวีชัย แก่นจันทร์ อายุ 37 ปี อาชีพขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 183/1 ซอยองครักษ์ แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต แจ้งข้อหาทำอนาจารเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี โดย นายไพโรจน์ วรโศภ อายุ 39 ปี พักอยู่ที่ตึกแถวแบ่งให้เช่าเลขที่ 328/23-25 ถนน ประชาราษฎร์สาย 1 เขตบางซื่อ บิดาของด.ญ. วณาลี วรโศภ อายุ 12 ปี แจ้งว่า ขณะที่ด.ญ.วณาลีจะเข้าห้องน้ำรวมของตึกแถว นายฉวีชัยเดินตามเข้าไปลือคอหอมายจะปลุกปล้ำข่มขืน ด.ญ. วณาลี จึงร้องขอให้คนช่วย.....”²¹

²¹ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (13 ธันวาคม 2543).

“รวบทันควัน”..... อีกราย 6 วัยรุ่น ทรชนก่อเหตุบัดสี ลวงเด็กนร.หญิงวัย 11 ขวบของโรงเรียนชื่อดังย่านสุขุมวิทไปเรียงคิวยี่สาวทารุณก่อนถูกรวบเกือบยกแก๊ง โดย 1 ใน 4 เป็นเด็กสาวใจแตกทำหน้าที่นางนกดอ..... ส่งให้ พ.ต.ต. ธีรวัช พิมพิสัย สารวัตรเวรทำการสอบสวน โดยมีค.อ. นัท (นามสมมติ) อายุ 11 ปี นร. ชั้น ม. 1 โรงเรียนสตรีชื่อดังย่านสุขุมวิทเป็นผู้เสียหาย สำหรับผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมตัวได้ในครั้งนี้คือ นายวรพงษ์ (สงวนนามสกุล) อายุ 16 ปี และค.ช. เสกสรร (สงวนนามสกุล) อายุ 14 ปี น้องชายของนายวรพงษ์.....²²

จากตัวอย่างข่าวแรก “อนาจาร ค.อ. อายุ 12” เนื้อหาของข่าวได้เปิดเผยชื่อของเด็กที่เป็นผู้เสียหาย เปิดเผยชื่อของบิดา และที่อยู่ของเด็ก ทำให้รู้ถึงตัวเด็กที่เป็นผู้เสียหายขณะที่ในข่าวที่สอง“รวบทันควัน” นั้นได้เปิดเผยชื่อของเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ระบุชั้นเรียนและย่านสถานศึกษาของเด็กที่เป็นผู้เสียหายซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวทำให้คนใกล้ชิดในสังคม เช่นเพื่อนที่โรงเรียน หรือเพื่อนบ้านสามารถระบุตัวเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้เพราะมีข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย เช่น การระบุความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทั้งสองคนว่าเป็นพี่น้องกัน การแพร่ภาพของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยปิดเพียงเล็กน้อย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 34 ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเกียรติชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลโดยการห้ามกล่าวหรือไขข่าวข้อความอันกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวไปยังสาธารณชนเว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน การเปิดเผยข้อมูลของเด็ก เยาวชนรวมทั้งคนในครอบครัวของเด็ก เยาวชนในข่าวข้างต้นถือเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิ ความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็ก เยาวชนรวมทั้งบุคคลในครอบครัวอันขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเพราะมีการเปิดเผยข้อมูลความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดออกไปยังสาธารณชนโดยไม่เข้าข้อยกเว้นว่าเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเพราะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นน่าจะเป็นลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นอุทาหารณ์แก่สาธารณชนในการเพิ่มความระมัดระวังในด้านความปลอดภัยให้แก่บุตรหลานของตนมากกว่าการเปิดเผยชื่อ และข้อมูลส่วนตัวของเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัวนั้นและน่าจะเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็กและเยาวชนมากกว่า

²² หนังสือพิมพ์สยามรัฐ (24 กรกฎาคม 2542).

ข้างดังต่อไปนี้เป็นการเสนอข่าวเดียวกันกับข่าวข้างต้นแต่ลักษณะการนำเสนอ
 ไม่มีการเปิดเผยชื่อของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและยัง
 สามารถเผยแพร่เหตุการณ์อันจะเป็นอุทาหรณ์แก่ประชาชนได้เช่นเดียวกัน

“**ข่มขืนค.ญ.**” มอบตัวอีก 2 แก๊งวัยรุ่นหนีข่มขืน ค.ญ. 12 ปี .....นายวินัย รักไทย
 อายุ 19 ปี อยู่บ้านเลขที่ 4 หมู่ 5 ต. ดอนฉิมพลี อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา และ ค.ญ. นก
 (นามสมมติ) อายุ 14 ปี แฟนสาว 2 ผู้ต้องหาคดีร่วมกับพวกรวม 6 คน ข่มขืน ค.ญ. เอ (นาม
 สมมติ)อายุ 12 ปี นักเรียนชั้น ม. 1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง เหตุเกิดได้สะพานเอกมัยย่านเอกมัย กทม.
 .....หลังรับแจ้งความแล้ว เจ้าหน้าที่ออกติดตามจับกุมคนได้ 2 คือ นายเล็ก (นาม
 สมมติ) อายุ 16 ปี และ ค.ช. ใก่ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี น้องชายคนเล็ก.....”²³

อนึ่งการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเด็ก เยาวชนหรือครอบครัวนั้นในลักษณะที่ก่อ
 ให้เกิดความเสียหายนั้นสามารถพบได้ทุกสื่อทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ เพียงแต่
 การเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์นั้นจะส่งผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชนรวมทั้งครอบครัวมากที่สุด
 เพราะลักษณะการเสนอข่าวโดยลายลักษณ์อักษรนั้นสามารถเก็บข้อมูลได้ละเอียดและได้นานหนา
 ซ้ำยังสามารถเวียนกลับมาอ่านได้อีกหลายครั้ง ขณะที่การเสนอทางวิทยุและโทรทัศน์นั้นการเปิด
 เผยก็จะมีเพียงครั้งเดียวในตอนออกอากาศซึ่งยากที่จะจดจำรายละเอียดส่วนตัวของเด็ก เยาวชน และ
 ครอบครัวและข่าวนั้นอาจจะไม่ได้ออกอากาศอีกหากไม่ได้เป็นที่น่าสนใจของประชาชน ดังนั้นการ
 เสนอข่าวโดยเปิดเผยชื่อและรายละเอียดส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนทางหนังสือพิมพ์จึงส่งผล
 กระทบมากกว่าทางวิทยุ หรือโทรทัศน์

2.2.2 สื่อมวลชนบันทึกภาพ แพร่ภาพของเด็กหรือเยาวชน

ภาพถ่ายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับข่าวเพราะช่วยเพิ่มสีสันและความเป็นจริงของ
 ข่าวแต่ละข่าวดังนั้นภาพถ่ายก็เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิของเด็กหรือเยาวชน โดย
 สื่อมวลชนได้อย่างชัดเจนที่สุดเช่นกันเพราะปัจจุบันสื่อมีการนำเสนอภาพข่าวของเด็กและเยาวชน
 ทั้งที่เป็นผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมาเสนอต่อสาธารณชนในลักษณะที่ทำให้เด็ก
 เยาวชนผู้ตกเป็นข่าวนั้นได้รับความเสียหาย เดือดร้อนและกระทบต่อชื่อเสียงในแง่ลบ หมิ่นเหม่ต่อ
 การเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ของเหยื่อข่าว โดยสื่อในที่นี้หมายความรวมถึงทั้งสื่อหนังสือพิมพ์
 และสื่อโทรทัศน์หลายครั้งที่ผู้รับสื่อจะได้เห็นภาพความพยายามของสื่อที่จะถ่ายรูปเด็ก โดยมิได้

²³ หนังสือพิมพ์ข่าวสด (24 กรกฎาคม 2542).

คำนึงถึงอากัปรกิริยาของเด็กหรือเยาวชนว่าจะพยายามปกปิดหน้าหรือหลบเลี่ยงอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวในทางลบของเด็กที่เป็นที่สนใจของประชาชน เช่น ข่าวเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ข่าวการจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่ไปทำแท้ง ข่าวการจับเด็กหรือเยาวชนตามสถานเริงรมย์ หรือข่าวการจับเด็กเยาวชนที่ค้าประเวณีและเป็นที่น่าสลดใจอย่างยิ่งที่สังคม ได้เห็นภาพของเด็กหรือเยาวชนหวาดกลัวและหลบกล้องของสื่อมวลชนโดยการใช้ถุงคลุมหน้า ใช้หนังสือพิมพ์ปิดหน้า ก้มหน้า ฟูบหน้าที่โต๊ะหรือใช้หมปิดหน้าขณะที่สื่อมวลชนก็พยายามจะใช้กล้องบันทึกภาพหน้าตาและท่าทางของเด็ก เยาวชนเหล่านั้น โดยมีได้ใส่ใจกับอากัปรกิริยาของเด็ก

ภาพข่าวบางข่าว แม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่าตามกฎหมายแล้ว ช่างภาพหนังสือพิมพ์มีสิทธิและเสรีภาพที่จะถ่ายภาพและตีพิมพ์เผยแพร่เพื่อสนองสิทธิในการรับรู้ของผู้อ่านได้ก็ตาม ทว่าภาพข่าวบางภาพเหล่านั้น เมื่อได้รายงาน ไปสู่ผู้อ่านก็จะก่อให้เกิดคำวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมตามมาด้วย ซึ่ง ได้แก่²⁴

- ความเหมาะสมในการนำเสนอภาพข่าว ภาพข่าวบางภาพอาจส่งผลเสียต่อผู้ตกเป็นข่าวได้ แม้จะเป็นที่สนใจของผู้อ่าน ช่างภาพจะต้องใช้สำนึกอันละเอียดอ่อนซึ่งน้ำหนักให้ค้ำระหว่างสิทธิในการรับรู้ของประชาชนกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคล หรือสังคม หรือความเสียหายเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ หากภาพข่าวนั้นถูกเปิดเผยออกไป

- วิธีการที่ช่างภาพใช้ในการหาข่าว ภาพข่าวบางภาพแม้ว่าจะมีคุณค่าทางข่าวสูง ควรที่จะให้ประชาชนได้รับรู้ก็ตาม ทว่าวิธีการที่จะได้มาซึ่งภาพข่าว อาทิ การบุกรุก การใช้กลโกง การดักฟังและวิธีการที่ไม่ยุติธรรมบางอย่าง เป็นเรื่องที่กระทบต่อจริยธรรมในการปฏิบัติงานของช่างภาพอย่างยิ่ง

- อคติส่วนตัวของช่างภาพ ความเชื่อมั่นส่วนตัวของช่างภาพไม่ว่าจะเป็นความเชื่อมั่นทางเชื้อชาติ ศาสนา ลัทธิการเมือง และความรู้สึกส่วนตัว อื่น ๆ เป็นเรื่องที่กระทบต่อจริยธรรมในการปฏิบัติงานของช่างภาพอย่างยิ่ง

---

²⁴ วิโรจน์ ศรีหิรัญ, จิตสำนึกทางวารสารศาสตร์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของช่างภาพหนังสือพิมพ์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 35.

- การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy)

การแพร่ภาพเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยที่เด็กหรือเยาวชนไม่ยินยอมนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างหนึ่งนอกเหนือจากนั้น การแพร่ภาพเด็กในโทรทัศน์หรือลงหน้าหนังสือพิมพ์โดยปกปิดรูปเพียงเล็กน้อยเช่นมีแถบเล็ก ๆ ปิดตาแต่สามารถรู้ได้ว่าเป็นใครนั้นยังทำให้ ผู้ตกเป็นข่าวมีชีวิตที่ลำบากขึ้น ถูกสังคมนาบข้างตั้งข้อ รังเกียจ หรือญาติของผู้นั้นพลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย²⁵ ตัวอย่างภาพข่าวที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็กและสื่อมวลชนโปรดดูในเอกสารภาคผนวก ข.

2.2.3 การเสนอข่าวในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน

การเสนอข่าวของเด็ก เยาวชนโดยสื่อมวลชนในปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยที่เสนอ ข่าวในลักษณะเอาใจตลาด เอาใจกระแสสังคม โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรม หรือข่าวการล่วงเกินทาง เพศที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชนโดยมีการเจาะลึกเนื้อหาข้อเท็จจริง มีการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างละเอียด การกล่าวหาทำให้เด็กเสียหาย การเปิดเผยความลับของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากการเสนอข่าว นั้นมีการแข่งขันในการเสนอข่าวกันสูง ทว่าสิ่งที่สื่อมวลชนและผู้รับสารที่ชื่นชอบข่าวในลักษณะนี้ ไม่ได้คำนึงถึงคือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เยาวชนผู้ตกเป็นข่าว รวมถึงความเสียหายที่จะเกิด ขึ้นต่อเด็กและครอบครัว การเปิดเผยความลับของเด็กทำให้เด็กซึ่งเป็นผู้ถูกไขความลับเกิดความ อับอายซึ่งโดยมากบุคคลผู้ที่มีอำนาจจะรู้ความลับของเด็กนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับเด็กตามกฎหมายเช่น กรมประชาสงเคราะห์ แพทย์ ตำรวจ ทนายความ และแม้จะมีข้อห้าม มิให้บุคคลเหล่านี้เปิดเผยความลับของเด็กหรือเยาวชนให้บุคคลภายนอกรู้แต่บ่อยครั้งที่สื่อได้รู้ ความลับดังกล่าวจากบุคคลข้างต้นและนำมาเปิดเผยต่อสาธารณชนโดยสื่อที่ละเมิดต่อชื่อเสียงของ เด็กหรือเยาวชนในลักษณะดังกล่าวนี้มีทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ทั้งในรูปแบบ แบบของข่าวและรายการทอล์คโชว์

ตัวอย่างข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เช่น ข่าวของเด็กบ้านกรูณาที่มีการเสนอภาพเด็กและเยาวชนขณะกำลังพังกำแพง ภาพเด็กและเยาวชน ถูกควบคุมตัว มัดแขนซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้สึกในด้านลบต่อตัวเด็ก เยาวชน หรือข่าวเด็กถูกทารุณตัด

²⁵ กองบรรณาธิการจุลสารราชดำเนิน, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 19, หน้า 6.

แขน ขา โดยพลเมืองดีได้มาแจ้งต่อสื่อมวลชนให้ไปตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำร้าย ในข่าวดังกล่าว สื่อมวลชนนอกจากจะเปิดเผยชื่อของเด็ก ชื่อผู้ปกครอง ที่อยู่ และภาพถ่ายของเด็กโดยไม่ปกปิดแต่อย่างใดแล้ว ได้ลงรายละเอียดในลักษณะที่เป็นการดูหมิ่นเด็กว่าเป็นผู้กระทำความผิดลึกลับ และคิดยาเสพติดด้วย ซึ่งการลงข่าวลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เด็กเกิดความเสียหายในชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นว่าเป็นขโมย ทั้งที่ยังไม่พยานหลักฐานในกระทำความผิดของเด็กเลย รายละเอียดของข่าวมีดังนี้

“ อาญาเถื่อน เจ้าพ่อ หันขา-แขน ค.ช. 14 ลูกคม-ลักของ มาเล่น วิดีโอเกม โขคร้ายเข้าไปขโมยของในบ้านเจ้าพ่อ ถูกจับได้จึงทราบมาตัดแขน-ขา.....วันที่ 17 ก.ค. ผู้สื่อข่าวได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่ามีเด็กถูกกลุ่มผู้มีอิทธิพลทำร้ายด้วยการตัดแขนและขาทั้งสี่ข้าง จนกลายเป็นเด็กพิการ ขอให้ไปตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือด้วย จึงได้เดินทางไปยังสถานที่ที่ได้รับแจ้ง บ้านเลขที่ 8 บ้านค้ออม หมู่ที่ 7 ต.วังไผ่ อ.เมืองชุมพร .....เมื่อไปถึงพบนางช้วน อรุณ อายุ 61 ปี เจ้าของบ้านพร้อมด้วยบุตรสาว น.ส.งามสรรค์ เขียวรอดไพร อายุ 39 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป ผู้สื่อข่าวได้แจ้งความประสงค์ในการเดินทางมาพบเมื่อทราบความประสงค์ทั้งสองคนมีอาการอีกอักและมีท่าที่เหมือนไม่ต้องการจะคุย ต้องใช้เวลาเกลี้ยกล่อมอยู่ระยะหนึ่ง จึงยอมรับว่าเด็กที่เกิดกรณีดังกล่าวอยู่จริง และพักอยู่ในบ้านด้วย โดยเป็นบุตรของ น.ส. งามสรรค์ และเป็นหลานของนางช้วนชื่อว่า ค.ช. อนุสรณ์ .....ผู้สื่อข่าวรายงานด้วยว่า จากการพูดคุยกับชาวบ้านและญาติของนางช้วน ทราบว่าเป็นเหตุที่ ค.ช.อนุสรณ์ ต้องกลายเป็นคนพิการ ก็เพราะเมื่อประมาณปีที่ผ่านมามา ค.ช.อนุสรณ์มีพฤติกรรมในการคิดสารเสพติดประเภทสารระเหยและเล่นวิดีโอเกมในเมืองชุมพร ต่อมาได้ไปขโมยของในบ้านผู้มีอิทธิพลคนหนึ่ง และโดนจับได้ จึงถูกลูกน้องของผู้มีอิทธิพลรายนั้น จับไปทราบมาในพื้นที่ จ.สุราษฎร์ธานี ตัดแขนและขา.....”²⁶

2.2.4 สื่อมวลชนแต่งเติม เสนอข่าวและภาพของเด็กหรือเยาวชนเกินจริง

การแต่งเติม เสนอข่าวและภาพข่าวให้ตื่นเต้น เร้าใจและชวนให้ติดตามนั้นถือเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่สื่อมวลชนมักนำมาใช้เพื่อดึงดูดความสนใจจากประชาชน โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรมร้ายแรง ข่าวการล่องละเมิดทางเพศ ข่าวการทำร้ายร่างกายเด็กหรือเยาวชน เพราะลักษณะข่าวดังกล่าวเป็นข่าวที่สร้างความสะเทือนใจและสร้างความสนใจแก่ประชาชนมากจึงทำให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างสื่อที่จะทำให้ประชาชนสนใจในข่าวของตน ดังนั้นเทคนิคการแต่งเติมเสริมข่าวให้ตื่นเต้นเร้าใจจึงถูกนำมาใช้ในการเสนอข่าวจนแทบจะเป็นเรื่องปกติของการเสนอข่าว

²⁶ หนังสือพิมพ์ข่าวสด (18 กรกฎาคม 2542).

ของอาชญากรรม เช่น การเสนอข่าวในลักษณะสร้างความสะเทือนใจเหมือนนิยาย มีการบรรยาย การกระทำความคิดทางเพศอย่างละเอียด มีการแต่งเติมภาพข่าวเกินจริง การเสนอข่าวในลักษณะ ประนามเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ประชาชนเองก็ชื่นและชื่นชอบกับการเสนอข่าวลักษณะ นี้ของสื่อมวลชนเช่นกัน เมื่อการเสนอข่าวของสื่อมวลชนและการตอบสนองของประชาชนเป็นไป ในทิศทางเดียวกันจึงทำให้สื่อมวลชนลืมนิยามของสื่อมวลชนและประชาชนเองก็ลืมความเห็น ออกเห็นใจในผู้ตกเป็นข่าว เช่น การเสนอข่าวและแพร่ภาพข่าวชาวต่างชาติล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ชายที่พัทยา โดยสื่อมวลชนได้แพร่ภาพเด็กชายนอนพิงชาวต่างชาติบนเตียงและมีผ้าปิด ร่างกาย เด็กชายซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าเด็กชายที่เป็นผู้เสียหายนั้นเต็มใจหรือยินยอมให้ชาวต่างชาติ ล่วงละเมิดทางเพศ นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังได้ใช้ภาษาในการบรรยายข่าวเชิงลักษณะอุปมาเปรียบ เทียบจนคล้ายกับอ่านเรื่องอนาจาร เมื่อนำภาพดังกล่าวมาประกอบกับเนื้อหาข่าวดังต่อไปนี้ก็อาจทำ ให้ภาพลักษณ์ของเด็กเสียหายได้

“อดีตครูสอนหนังสือที่ผันตัวเองมาเป็นเอเยนต์ใหญ่ค้ากามเด็ก ผู้ชายในพัทยา เจอคา หนักคาเขากำลังตุ้ยเด็กไทยจนร้องโหยหวนลั่นห้อง.....เมื่อเวลา 11.30 น. วันที่ 26 ก.ค. ร.ต.อ. ปวีร์ ลีละศิริ สว.พ. 3 กก. 3 บก.ทท... นำกำลังไปตรวจสอบที่ห้องพักดังกล่าว พลันก็ได้ยินเสียง ร้องไห้โหยหวนของเด็ก เล็ดลอดออกมาจากภายในห้อง เจ้าหน้าที่จึงตัดสินใจโจงเข้าไปพบภาพ อันน่าอนาถใจอย่างยิ่ง เมื่อชายชาวต่างชาติสภาพเปลือยกายล่อนจ้อน กำลังจับ ค.ช. กวาง (นามสมมุติ) อายุ 15 ปี ร่วมเพศทางทวารหนักอย่างทารุณ เมื่อเห็นเจ้าหน้าที่ชายดังกล่าวถึงกับตก ใจพยายามจะวิ่งหนี แต่เจ้าหน้าที่สามารถตะครุบตัวไว้ได้ ทราบชื่อนายจอห์น โจเซฟ คอสกี อายุ 67 ปี สัญชาติออสเตรเลีย.....”²⁷

2.2.5 การกระทำละเมิดซ้ำ

สื่อมวลชนบางแขนงเช่นโทรทัศน์ นั้นมีโอกาสที่จะได้สัมภาษณ์เด็กหรือ เยาวชน ที่เป็นผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหายโดยรูปแบบที่กระทำในปัจจุบันมักจะเป็นรายการทอล์คโชว์ ทางโทรทัศน์ หรือทำเป็นสารคดีข่าวและข่าวที่มักจะทำมาออกรายการทอล์คโชว์หรือรายการสาร คดีข่าวนั้นมักจะเป็นข่าวด้านลบที่ประชาชนให้ความสนใจ เช่น ข่าวเด็กหรือเยาวชนถูกทำร้าย ข่าว เด็กหรือเยาวชนถูกล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งการซักถามข้อเท็จจริงจากเด็กที่ตกเป็นข่าวโดยเฉพาะ อย่างยิ่งต่อหน้าสาธารณชนนั้นหากเด็กยังไม่พร้อมและไม่มีสภาวะจิตใจที่เหมาะสมจะทำให้เกิด การกระทำละเมิดซ้ำได้ โดยเด็กอาจจะรู้สึกกลัวกดดัน ไม่อยากหรือฟื้นขึ้นมาอีกเพราะโดยธรรมชาติ

²⁷ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (27 กรกฎาคม 2542).

ของมนุษย์นั้น โดยเฉพาะเด็กนั้นย่อมไม่ยากพูดถึง ไม่ยากนึกถึง อยากจะลืมเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นกับตน และเมื่อใดที่มีการสัมผัสเกิดขึ้นความรู้สึกนั้นก็กลับมาอีกครั้งและเด็กจะมีความรู้สึกเป็นการตอกย้ำเหตุการณ์ร้ายหรือไปกวนตะกอนตรงนั้นขึ้นมาซึ่งเปรียบเสมือนกับการกระทำละเมิดสิทธิเด็กซ้ำ

2.3 ผลกระทบที่เกิดกับเด็กหรือเยาวชนจากการถูกเสนอข่าวและภาพที่ไม่เหมาะสม

การเสนอข่าวและภาพของเด็กและเยาวชนในลักษณะที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็ก เยาวชน เช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การแต่งเติมเสนอข่าวและภาพของเด็กและเยาวชนเกินจริง การแพร่ภาพข่าวของเด็กหรือเยาวชน หรือการเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดซ้ำเช่นการสัมผัสเด็กหรือเยาวชนนั้นล้วนส่งผลกระทบในทางร้ายต่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวโดยสามารถแบ่งผลกระทบจากการเสนอข่าวในลักษณะละเมิดได้ดังนี้

2.3.1 ต่อสภาพจิตใจ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในกรณีข้อมูลของเด็ก เยาวชนและครอบครัวถูกเปิดเผยนั้นเกิดขึ้นทั้งต่อเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งผู้ใหญ่และเด็กจะมีความเจ็บปวดพอ ๆ กันและอาจทำให้เกิดผลกระทบทางร่างกายตามมาเช่น ปวดศีรษะเรื้อรัง ปวดท้องและผลกระทบทางจิตใจที่เกิดต่อเด็กนั้นมีดังนี้²⁸

2.3.1.1 เด็กเกิดความรู้สึกผิด

การเสนอข่าวเด็กและเยาวชนของสื่อมวลชนหลายครั้งที่สื่อได้ใส่ความรู้สึกและความเห็นส่วนตัวของสื่อเข้าไปด้วย เช่นการประนามเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดว่าเป็นฆาตกร เป็นมารสังคม เป็นอันธพาล หรือการซักถามเหตุการณ์ที่เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ เมื่อสื่อมวลชนได้ประนามเด็กหรือเยาวชนด้วยถ้อยคำรุนแรงทั้งที่บางครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดจากความพลั้งเผลอหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็กหรือเยาวชน หรือการซักถามเด็กถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นเกิดความรู้สึกผิดและโทษตัวเอง ความรู้สึกดังกล่าวอาจนำไปสู่การประชดชีวิตหรือคิดสั้นได้

²⁸ หมอเพลินพิศ, สิทธิเด็กกับการเผยแพร่ข้อมูลเด็กและเยาวชน, เอกสารในการสัมมนาเรื่อง สิทธิเด็กกับการเผยแพร่ข้อมูลเด็กและเยาวชน เสนอที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 กรกฎาคม 2538. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

“มีหลักวิชาการที่เขียนมาว่า ถ้าการสัมผัสนั้นสัมผัสด้วยอารมณ์ที่เสียใจ จะกระตุ้นให้เด็กรู้สึก Guilt เด็กนั้น โดยทั่วไปเวลาทำผิดบางที่ไม่ใช่ความผิดของเด็ก แต่เด็กก็รู้สึกผิดในตัวเอง ซึ่งตรงนี้เราไม่อยากจะให้เด็กรู้สึกอย่างนั้น อย่างเช่น เด็กบางคนที่ถูก ข่มขืน เด็กกลับรู้สึกว่าตัวเองผิด คือตรงนี้ต้องให้เด็กเลิกลืมนความรู้สึก Guilt แต่ในขณะที่สัมผัส ถ้าผู้สัมผัสเสียใจ มีอาการเสียงเครือหรือร้องไห้ซะเอง จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้สึกผิดเข้าไปอีก”²⁹

2.3.1.2 เกิดบาดแผลทางใจ

ข่าวของเด็กและเยาวชนที่เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนโดยส่วนมากนั้นมักจะเป็นข่าวในทางลบเสียส่วนใหญ่โดยเฉพาะในข่าวที่เป็นประเด็นร้อนแรงเป็นที่สนใจของประชาชน เช่น ข่าวผู้ปกครองข่มขืนเด็กหรือเยาวชนในปกครอง การนำเสนอข่าวในลักษณะนี้ออกสู่สาธารณชนหรือการสัมผัสเด็กที่เป็นผู้เสียหายจะทำให้เกิดบาดแผลทางใจต่อเด็กในระยะยาวนานเพราะ โดยปกติเด็กที่เป็นผู้เสียหายเหล่านี้มักจะผ่านกระบวนการยุติธรรมมาเช่น การสอบสวน การตรวจร่างกาย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ก็ทำให้กระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กอยู่แล้วและเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลของเด็กหรือสัมผัสเด็กก็จะทำให้บาดแผลในใจเด็กนั้นบาดลึกมากขึ้น และถูกเปิดกว้างมากขึ้น

“การสัมผัสนั้นจะทำให้เกิดบาดแผลทางใจ คือเป็น Stigma มีมลทินอย่างที่ ดร. เบนโทวิม ได้เคยพูดไว้คือ เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เด็กก็มีปฏิกิริยาเหมือนกัน เด็กก็จะถูกรบกวนมโนทัศน์เกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศ เด็กจะใช้ความรู้สึกอย่าง Seduce คนต่อไป อย่างนี้เป็นตัวอย่างนะครับ อย่างที่สองจะรู้สึกว่าคุณทรยศ นะ คนที่มีบุญคุณต่อตัวเอง คนที่ไว้เนื้อเชื่อใจทรยศเขา อันที่สาม หมดพลัง และอันที่สี่ คือรู้สึกเป็นมลทินอันนี้น่ากลัวที่สุด หลายคนจะรู้สึกเป็นมลทินอยู่ตลอดชีวิต แม้กระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว จะแต่งงานกับแฟนก็ไม่ได้ เพราะตัวเองเคยถูกข่มขืนแล้วรู้สึกเป็นมลทิน ก็เพราะฉะนั้นการที่ไปย้ำตรงนี้ เป็นการย้ำมลทินของเด็กนะครับ ใคร ๆ ก็อยากล้างให้สะอาด แต่ว่าการสัมผัสตรงนี้เป็นการย้ำ”³⁰

²⁹ หมออำพล สุอำพัน, ลิขิตเด็กกับการเผยแพร่ข้อมูลเด็กและเยาวชน, เอกสารในการสัมมนาเรื่องสิทธิเด็กกับการเผยแพร่ข้อมูลเด็กและเยาวชน เสนอที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 กรกฎาคม 2538. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

³⁰ เรื่องเดียวกัน.

2.3.1.3 เด็กเกิดความรู้สึกวิตกกังวล

โดยธรรมชาติของเด็กหรือเยาวชนที่ เป็นผู้เสียหายหรือเด็กที่กระทำความผิดแล้วย่อมต้องการปกปิดเรื่องที่เกิดขึ้นเพราะเกิดความอับอายไม่อยากจะให้ใครรับรู้เรื่องราว แต่หากสื่อมวลชนได้มีการเปิดเผยข้อมูลชื่อ ที่อยู่ หรือแพร่ภาพของเด็กอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความรู้สึกวิตกกังวลและเกิดความกลัวว่าหากบุคคลอื่นได้อ่านข่าวหรือดูข่าวแล้วจะสามารถระบุตัวเด็กได้หรือไม่ เพราะกลัวบุคคลอื่นจะรู้เรื่องการกระทำความผิด และหากบุคคลอื่นรู้จะแสดงท่าทีรังเกียจหรือไม่อย่างไร

2.3.1.4 การเก็บกด และอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

โดยปกติเด็กที่กระทำความผิดหรือตกเป็นเหยื่อในการกระทำความผิดนั้น มักจะมีปัญหาทางจิตใจ เกิดความเครียด เกิดความวิตกกังวล หวาดระแวงกับปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว เมื่อสื่อมวลชนมาสัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์ก็มีใจร่วมในเรื่องที่เกิดขึ้นและเกิดความรู้สึก Aggressive “ใครนะมันทำได้” ตรงนี้จะกระตุ้นให้เด็ก hostility เป็นปฏิกิริยาต่อสังคมให้มันหนักยิ่งขึ้นและอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม³¹

2.3.1.5 เด็กมีแนวความคิดที่ผิดและ เกิดมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง

เด็กเป็นผู้มีวุฒิภาวะน้อย การคิดและการตัดสินใจต่างๆ นั้นจึงยังไม่ดีเท่าผู้ใหญ่ การเสนอข่าวของเด็กหรือเยาวชนหรือการสัมภาษณ์นั้นบางครั้งอาจทำให้เด็กที่ตกเป็นข่าวมีแนวความคิดที่ผิดและเกิดมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องได้ “การสัมภาษณ์เด็กนั้นเกิดผลกระทบสองประการคือ ประการแรกเป็นการกวนตะกอน ประการที่สอง ผมเคยเจอ เนื่องจากเด็กเวลาเจอ Stress จะต่อสู้เป็น Stress ด้วย Fight กับ fright หนีหรือสู้ ใช้เด็กประเภทนี้หนีก็จะออกมาอย่างที่ผมว่าแต่มันมีเด็กที่ประเภทสู้ เด็กบางคนกลับเห็นเป็นเรื่องธรรมดาที่ได้ออกมาสัมภาษณ์ เช่น จากกรณีแม่แทงพ่อตาย แล้วตัวกลับเห็นเป็นเรื่องกำกัณฑ์พิเศษสำหรับตัวเขา ซึ่งอันนี้เป็นในเด็กเล็ก ๆ ยังไม่ค่อยรู้จักรับผิดชอบชั่วดี ศีลธรรมจรรยา หรือ Moral ยังไม่เกิดขึ้นก็กลับเป็นแนวความคิดหรือเป็นมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องเลย ในกรณีนี้เขาเต็มใจที่จะถูกสัมภาษณ์ เมื่อเราถามว่ายินดีที่จะให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ไหม เขาจะอาสาพูดทันที ซึ่งตรงนี้ก็จะมีผลลบเช่นกัน กลายเป็นว่าไปพูดประสบการณ์ทางลบซึ่งกลายเป็นเรื่องบวกกลายเป็นเรื่องดีในทัศนะของเขาคือได้พูดคุยถึงภูมิหลังของเขา

³¹ เรื่องเดียวกัน

อย่างเปิดเผย และมีลักษณะไปเสริมบทบาทในด้านที่เขาจะเปลี่ยนตัวเองเป็นผู้กระทำคนอื่นมากขึ้น³²

2.3.2 ชีวิตและความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชน

ผลกระทบอีกประการที่สำคัญอันเกิดขึ้นจากการเสนอข่าวและเผยแพร่ข้อมูลของเด็กหรือเยาวชนนั้นคือ การเปิดเผยตัวเด็กสู่สาธารณชนเช่น ในกรณีที่เด็กตกเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานให้แก่ศาล หากที่สื่อมวลชนได้มีการจะเสนอภาพใบหน้าเด็ก และรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของเด็ก อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ชีวิตและความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนมาก

2.3.3 การฟื้นฟู เยียวยา และการคืนสู่สังคมของเด็กหรือเยาวชน

เด็กที่ถูกทำร้ายไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือทางจิตใจก็ตามเด็กเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟู เยียวยา ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต เพื่อกลับคืนสู่สังคมของเด็กหลังจากการผ่านเหตุการณ์ร้าย ๆ มา สิทธิในการรับได้การฟื้นฟูเยียวยาและกลับคืนสู่สังคมเป็นสิทธิที่เด็กพึงจะได้รับการคุ้มครองโดยในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หากสื่อมวลชนได้มีการเปิดเผยข้อมูลเด็กไขความลับเด็กทำให้เด็กได้รับความอับอาย หรือการไปรื้อฟื้นสิ่งที่เด็กอยากจะลืมก็อาจทำให้เด็กเกิดเป็นแผลและรู้สึกหมดหวังไม่สามารถที่จะกลับคืนสู่สังคมได้ดั้งเดิมอีกซึ่งถือเป็นการกระทบต่อกระบวนการฟื้นฟู เยียวยาเพื่อการกลับคืนสู่สังคมของเด็ก เยาวชน

2.3.4 ผลกระทบต่อครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน

การเสนอข่าวต่าง ๆ ของสื่อมวลชนโดยการเปิดเผยข้อมูลของเด็ก เยาวชนนั้นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแล้วยังส่งผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวของเด็กด้วยและเป็นผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเช่นกัน กรณีที่มีการเปิดเผยความลับของเด็กและครอบครัว ข้อมูลที่ถูกเปิดเผยนั้นอาจทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมที่เด็กและครอบครัวเป็นอยู่ทำให้เด็กและครอบครัวเกิดความรู้สึกทุกข์ทรมาน บั่นทอน จิตใจจนอาจจะต้องย้ายที่อยู่ เปลี่ยนสังคมใหม่

³² เรื่องเดียวกัน